

ORTADOĞU GÜNDEMİ

13-19 şubat 2023

2023

■ LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın depremin ardından insani yardıma izin vermek için Türkiye'den Suriye'ye iki yeni geçiş noktası açmayı kabul ettiğini duyurdu. Guterres yaptığı açıklamada, "Beşar Esad'ın bugün Türkiye'den Suriye'nin kuzeybatısında Babusselam ve Er-Rai geçiş noktalarını insani yardımı sağlamak için üç aylık bir başlangıç dönemi için açma kararını memnuniyetle karşılıyorum" ifadelerini kullandı.¹

Deprem sonrası büyük yara alan Suriye'nin muhalif kontrolündeki bölgelere gelen BM heyeti geçici hükûmetin Bab Seleme'deki karargâhında Geçici Hükûmet Başbakanı Abdurrahman Mustafa ile bir araya geldi. Görüşmede Mustafa bölgedeki afete dair detaylı bir gözlem raporunu ve ihtiyaçları BM heyetine sundu. Bölgenin yeniden ihyası için BM koordinasyonunda uluslararası toplumun harekete geçmesinin gerekliliği vurgulandı.²

Suriye İnsan Hakları Gözlemevinin (SOHR) aktardığı habere göre İsrail'in Şam'daki bir yerleşim bölgesini hedef alan bombalı saldırısında ikisi kadın olmak üzere en az 15 kişinin hayatını kaybettiği bildirildi. Suriye resmî medyası, İsrail'in 18 Şubat akşamı geç saatlerde Suriye'nin başkenti Şam'ın yakınlarındaki hedefleri bombaladığını bildirerek, hava savunmasının başkent Şam semalarındaki düşman hedeflere karşılık verdiği dikkat çekti.³

Kahramanmaraş ve çevre illeri etkileyen depremde Türk vatandaşlarının yanında binlerce Suriyeli hayatını kaybederken yine on binlerce Suriyeli sığınmacı da evsiz kaldı. Bu afetin ardından Türk yetkililer depremi vuran 10 ile kayıtlı Suriyelilerin Türkiye'deki sığınmacılık haklarını koruyacak şekilde ülkelerine dönüşüne izin verdi. Bu izin ardından Bab'ül Hava sınır kapısından son 3 günde 1800 kişinin Suriye'ye geçtiği rapor edildi.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad, BM Genel Sekreterinin Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen ve beraberindeki heyet ile görüşme gerçekleştirdi. Mikdad, insani meseleyi politize etmemek, Suriye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı duymak gereğinden hareketle, Suriye'de meydana gelen depremin yıkıcı etkilerine karşı BM'nin rolünün artırılması için yapılabilecek çalışmaları görüştü. Pedersen ise depremzedelere başsağlığı dileyerek,

1 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4156981/bm-genel-sekreteri-guterres-esed-insani-yardim-icin-iki-yeni-sinir-kapisi>

2 <https://syrianobserver.com/news/81741/un-delegation-meets-interim-government-at-headquarters-north-of-aleppo.html>

3 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4167111/israilden-sama-hava-saldirisi-15-kişi-%C2%A0ölü>

4 <https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260474/باب-الهوى-يكشف-أعداد-العائدين-من-تركياء-إلى-سوريا-بعد-اليوم-الأول-للاجازات>

Suriye'nin bu felaketin etkilerinin üstesinden gelmesine yardımcı olmak için elinden gelen her şeyi yapmaya hazır olduğunu belirtti.⁵

Beşar Esad, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayed El Nahyan ve beraberindeki heyeti Şam'da kabul etti. Şeyh Abdullah bin Zayed, Suriye'yi de vuran Kahramanmaraş merkezli depremin etkilerini görüşmek üzere Şam'a gitti. Şeyh Abdullah bin Zayed, yaşanan yıkıcı depremden bu yana Suriye'yi ziyaret eden en üst düzey Arap yetkili oldu. Bakan, BAE Devlet Başkanı Şeyh Muhammed bin Zayed El Nahyan ile Dubai Emiri ve Başbakan Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum'un Esad ve Suriye halkına taziyelerini iletti.⁶

Suriye rejimi, deprem felaketini uluslararası toplumdan izolasyonunu azaltmak için bir fırsata dönüştürmek arzusundayken buna yönelik çabaları Avrupa Birliği'nden (AB) olumsuz dönüş aldı. AB yetkilileri rejimi hedef alan yaptırımların kısmi veya tamamen kaldırılmasına dair herhangi bir planları olmadığını, yaptırımların süreceğini lakin insani yardımın bu yaptırımlardan etkilenmeyeceğini beyan etti.⁷

Beşar Esad, Suriye halkıyla dayanışma ziyareti için Suriye'ye gelen Lübnan-Suriye Parlamento Kardeşlik ve Dostluk Komitesi üyeleriyle yaptığı görüşmede, Suriye'nin Lübnan'ın insani müdahalesini ve Suriye hükûmetinin acil yardım sağlayarak ve Lübnan havaalanı ve limanları aracılığıyla çeşitli yerlerden yardım alarak depremden etkilenenlere yardım sağlama çabalarına verdiği desteği takdir ettiğini vurguladı.⁸

• Fırat'ın Doğusu

Uluslararası Koalisyon güçleri, Suriye Demokratik Güçleri'ne (SDG) bağlı terörle mücadele birimlerinin katılımıyla Deyrizor'da gerçekleştirdiği hava saldırısında "İbrahim El Kahtani" adlı bir IŞİD komutanının öldüğünü doğruladı. Hedef alınan komutanın SDG kontrolündeki bölgelerde IŞİD mensuplarının tutulduğu hapisane ve gözaltı merkezlerine yönelik saldırıların planlanmasından sorumlu olduğu ve elinde silah ve mühimmat bulunduğu kaydedildi.⁹

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 40 tırdan oluşan konvoyun Suriye'nin Haseke vilayetinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine hareket ettiği bildirildi. Söz konusu bu konvoy, ABD'nin Şubat 2023'te Suriye'ye gönderdiği ikinci askerî sevkiyat olarak kayda geçti.¹⁰

ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM), SDG ismini kullanan PKK/YPG terör örgütü ile Suriye'nin kuzeydoğusunda bir IŞİD hücreci olduğu ileri sürülen yere düzenledikleri sal-

5 <https://sana.sy/tr/?p=274214>

6 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4153826/esed-sam'i-ziyaret-eden-bae-dis-isleri-bakanini-kabul-etti>

7 <https://syrianobserver.com/news/81725/eu-refuses-to-lift-sanctions-on-syrian-regime.html>

8 <https://sana.sy/tr/?p=275049>

9 <https://www.syriaahr.com/en/288709/>

10 <https://www.syriaahr.com/en/288524/>

dırı sırasında meydana gelen patlamada 4 Amerikan askerinin yaralandığını duyurdu. CENT-COM'dan yapılan yazılı açıklamada, "Dün ABD ve Suriye Demokratik Güçleri (SDG) iş birliğiyle kuzeydoğu Suriye'de düzenlenen bir helikopter saldırısında hedefteki alanda meydana gelen bir patlamada 4 ABD askeri ve 1 köpek yaralandı. Hedef alınan IŞİD elebaşı Hamza el-Humsi öldürüldü» dedi. Açıklamada, yaralı ABD askerleri ile askerî köpeğin, tedavi edilmek üzere Irak'taki bir ABD üssüne götürüldüğü kaydedildi.¹¹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Halep Hıfzıssıhha müdürü Haşim Şalaş'ın beyanına göre Halep'in rejim kontrolündeki bölgelerinde depremin sonucunda hayatını kaybedenlerin sayısı 444'e ulaştı. Kurbanlarının 237'si kadın 73'ü de çocuklardan oluştuğu kaydedildi. Hâlen kimliği tespit edilemeyen kurbanların olduğu da açıklamada yer aldı.¹²

SOHR, Türk Ordusuna ait bir insansız hava aracının Ayn el-Arap kenti kırsalında YPG'ye ait olduğunu söylediği bir askerî aracı vurduğunu açıkladı. İngiltere merkezli savaş gözlemcisi saldırıda ölen ve yaralananların olduğunu söyledi. YPG güdümünde bulunan Suriye Demokratik Konseyi Başkanı İlham Ahmed ise Twitter hesabından yaptığı bir paylaşımında saldırıyı doğruladı ve saldırı sonucunda bir YPG'linin öldüğünü belirtti. Bu saldırı 2023 yılında Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği dokuzuncu SİHA saldırısı olarak kayda geçti.¹³

Suriye Ulusal Koalisyonu adına bir heyet başlarında lider Salim el-Muslat da olmak suretiyle depremde büyük yıkım yaşayan Halep'e bağlı Cinderes kasabasını ziyaret etti. Geçici Hükümet Savunma Bakanı Hassan Hamada ve beraberindeki yetkililer hasar gözlemi ve insani yardım koordinasyonu ile alakalı çalışmalar başlattı. Heyet ayrıca depremzedelerle bir araya gelerek sorunları yüz yüze dinledi.¹⁴

Maraş merkezli deprem felaketinden Suriye'nin rejim kontrolündeki toprakları da etkilenirken bölgeye kısıtlı da olsa dış yardımların da geldiği kaydedildi. Suudi Arabistan'a ait yardımları taşıyan uçaklar Halep Havaalanı'na 35 tonu aşkın insani yardım malzemesi ulaştırırken rejim kaynakları aynı gün içerisinde "dost" olarak nitelendirdikleri ülkelere 10 kadar uçağın daha ülkeye intikal ettiğini duyurdu.¹⁵

İsrail-Filistin

İsrail Dışişleri Bakanı Eli Cohen, depremin vurduğu Türkiye'ye kısa bir taziye ziyareti için 14 Şubat'ta başkent Ankara'ya geldi. Ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

11 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4165591/abd-nin-kuzeydogu-suriyedeki-operasyonunda-4-amerikan-askeri-yaralandi>

12 [حالة وفاة - جراء - الزلزال في مدينة حلب](https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260357/halep-depreminde-olun-kaybolan-ve-yaralananlar)

13 <https://www.syriahr.com/en/288301/>

14 [فدمن - المعارضة السورية يتفق - أضرار زلزال جنديرس - بريف حلب](https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260397/halep-depreminde-olun-kaybolan-ve-yaralananlar)

15 [وصول طعن من المساعدات السعودية إلى مطار حلب الدولي](https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260420/وصول-طعن-من-المساعدات-السعودية-الى-مطار-حلب-الدولي)

ve Türk mevkidaşı Mevlüt Çavuşoğlu ile görüşen Cohen; İsrailin depremde etkilenen bir bölgeye kurduğu sahra hastanesini de ziyaret etti.¹⁶

İsrail Başbakan Yardımcısı Yariv Levinin, yargı reformunun orijinal metninde önemli tavizler verilmesi hâlinde istifa edip koalisyonu dağıtmakla tehdit ettiği bildirildi.¹⁷

Yunan gaz şirketi Energean tarafından 14 Şubat'ta yapılan duyuruya göre İsrail, ülkenin açık denizindeki Kariş gaz sahasından Avrupa'ya giden bir sevkiyatla ilk kez ham petrol malzemesi ihraç etti. Londra ve Tel Aviv borsasına kote şirketin, İsrail'in Akdeniz'deki ekonomik sularında bulunan Karish ve Tanin doğal gaz sahalarının üretiminden sorumlu olduğu belirtildi.¹⁸

BBC Farsça'nın haberine göre, İran insansız hava araçları 17 Şubat'ta Umman Denizi'nde İsraili milyarder iş adamı Eyal Ofer'e ait bir şirketin işlettiği bir petrol tankerini vurdu. Gelişmeyle alakalı ABD Merkez Komutanı General Michael Erik Kurilla, "Bu saldırı, İran'ın bölgedeki habis faaliyetinin istikrarsızlaştırıcı doğasını bir kez daha gösteriyor" dedi.¹⁹

Suriye ve Türkiye'yi vuran yıkıcı depremin kurbanlarına, Filistin dayanışma kampanyaları kapsamında Gazze Belediyesi, çalışanlarının depremzedeleri desteklemek için bir günlük maaşlarını bağışladıklarını duyurdu.²⁰

Ürdün

Arap Araştırma ve Politika Çalışmaları Merkezi Arap dünyası genelinde yapılan kamuoyu araştırmalarına dayanan 2022 Arap Kamuoyu Endeksi'nin sekizinci baskısını yayımladı. Bu araştırma, Ürdünlülerin ülkedeki ekonomik koşullar ve ülkenin mevcut gidişatı konusunda karamsar olmaya devam ettiğini gösterdi. Arap Araştırma ve Politika Çalışmaları Merkezi Başkanı Muhammed el Masri yaptığı sunumda "Ürdünlülerin yüzde 77'sinin krallıktaki ekonomik koşulların kötü olduğunu" söylediğini aktardı.²¹

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından Türkiye'yi ziyaret eden Ürdün Dışişleri Bakanı Eymen es-Safedi ile görüştü. Çavuşoğlu ve Safedi, Ankara'daki Dışişleri Bakanlığı resmî konutunda gerçekleştirdikleri görüşme öncesi basın mensuplarına açıklamalarda bulundu. Bakan Çavuşoğlu, sözlerinin başında Safedi'ye gerçekleştirdiği ziyaret ve Türkiye'ye verdiği destek ve dayanışma için teşekkür etti.²²

16 <https://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy/1676355171-israel-s-top-diplomat-arrives-in-quake-hit-turkey-for-sympathy-visit>

17 <https://m.jpost.com/israel-news/politics-and-diplomacy/article-731725>

18 <https://www.timesofisrael.com/israel-exports-crude-oil-for-first-time-with-shipment-heading-for-europe/>

19 <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-02-17/ty-article/.premium/report-israeli-linked-oil-tanker-attacked-by-iranian-drones-in-arabian-sea/00000186-60c1-dba0-a5c6-72fdb4950000>

20 <https://www.alquds.co.uk/موظفو-بلدية-غزة-يتبرعون-ببيوم-عمل-لصالح/>

21 <https://www.jordantimes.com/news/local/survey-finds-jordanians-'pessimistic'-about-kingdoms-economic-outlook>

22 <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/disisleri-bakani-cavusoglu-urdun-disisleri-basbakani-es-safedi-ile-gorustu/2821139>

Ürdün Merkez Bankası (CBJ) Başkanı Adel Sharkas, Ürdün Bankalar Birliği tarafından düzenlenen ve krallığın bankacılık liderlerini bir araya getiren 2023 Ürdün Bankacılık Zirvesi'nde konuştu. Sharkas, Ürdün ekonomisinin toparlanma yolunda ilerlediğini, ülkenin ekonomik reformları uygulama konusunda önemli mesafe katettiğini ve zamanın gerekliliklerine "büyük bir esneklikle" yanıt verdiğini söyledi.²³

Ürdün'ün Türkiye ve Suriye'de meydana gelen iki ölümcül depremin kurbanlarına insani yardımları ulaştırmayı hızlandırmayı planladığı açıklandı. Ürdün Haşimi Yardım Örgütü Genel Sekreteri Hüseyin el-Şibli 18 Şubat'ta yaptığı açıklamada, örgütün Türkiye ve Suriye'ye gönderilmek üzere 14 yardım kamyonu hazırladığını belirtti. El-Şibli, Suriye'ye sevk edilen yardım konvoyunun BM kuruluşları aracılığıyla Suriye'deki depremzedelere ulaştırılacağını aktardı.²⁴

Lübnan

Hizbullah, depremin vurduğu Suriye'nin Lazkiye vilayetine gıda ve tıbbi yardım taşıyan 23 kamyonluk bir konvoy gönderdi. Üst düzey Hizbullah yetkilisi Seyyid Hashem Safieddine, Beyrut'ta gazetecilere verdiği demeçte, "Şimdi destek zamanı!" ifadelerini kullandı.²⁵

Lübnan'ın Ankara Büyükelçiliği tarafından açıklanan geçici bir resmî rapora göre, Türkiye'nin güneydoğusunu vuran ölümcül depremin ardından en az dokuz Lübnan vatandaşının öldüğü ve altı kişinin de kayıp olduğu bildirildi. Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, "Türkiye'de dokuz Lübnanlının öldüğünü" doğrulayarak ölümlerden üçünün cesetlerinin Lübnan'a nakledildiğini, diğerlerinin ise Türkiye'de gömüldüğünü belirtti.²⁶

Eski Lübnan Başbakanı Saad Hariri, babası merhum Başbakan Refik Hariri'nin uğradığı suikast sonucu yaşamını yitirmesinin 18. yıl dönümünü sessizce andı. Olaya sembolizminden uzaklaşacak siyasi bir boyut vermemek için kabre gelen binlerce destekçisine hitaben bir konuşma yapmayı ise reddetti.²⁷

Lübnan'daki ticari bankacılık kurumlarının 10 gündür grev yapmaya devam etmesi sebebiyle protestocular Beyrut'taki bankalara saldırıya başladı. Protestocular lastik yakarak Lübnan'daki kötüleşen ekonomik durumu ve hükûmetin yeni bir cumhurbaşkanı seçmemesini eleştirdi ve bankaların camlarını kırdı.²⁸

23 <https://www.jordantimes.com/news/local/jordanian-economy-making-progress-towards-recovery---cbj-governor>

24 <https://www.middleeastmonitor.com/20230219-jordan-to-accelerate-aid-delivery-to-quake-victims-in-turkiye-syria/>

25 <https://www.naharnet.com/stories/en/295563-hezbollah-sends-aid-to-syria-s-quake-hit-latakia>

26 <https://today.lorientlejour.com/article/1328316/9-lebanese-casualties-in-turkey-earthquake-6-missing.html>

27 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4160261/saad-hariri-babasinin-olum-yil-donumunu-binlerce-destekcisiyle-birlikte-andi>

28 <https://www.albawaba.com/news/protesters-attack-banks-lebanon-1509284>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani, nüfus politikalarına ilişkin ulusal belgenin onaylandığı Yüksek Nüfus Konseyi toplantısına başkanlık etti. Toplantıda, Planlama Bakanlığı bünyesindeki Merkezî İstatistik Kurumu tarafından alınan önlemler, genel nüfus sayımının uygulanması konusundaki gereklilikler ve diğer ilgili bakanlıkların beklenen rolleri tartışıldı.²⁹

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, bölgede artan tansiyonun Irak'ın çıkarlarına hizmet etmediğini söyledi. Hüseyin açıklamasında, Bağdat liderliğindeki İran-Suudi Arabistan diyalog çabalarına ve müzakerelerine verdiği desteği yineledi.³⁰

İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Nasır Kanani, Tahran'ın Irak hükûmetinin nükleer müzakereler konusundaki çabalarını ve Suudi Arabistan ile müzakerelerin yeniden başlaması konusundaki katkılarını memnuniyetle karşıladığını açıkladı.³¹

Başbakan Sudani, Hollanda'da düzenlenecek 2023 Birleşmiş Milletler Su Konferansı'na katılma daveti aldı. Hollanda Başbakanı Mark Rutte ile Sudani arasındaki telefon görüşmesinde, iki ülke arasında çeşitli alanlardaki ilişkiler ele alındı ve Irak ile Hollanda ve Avrupa Birliği (AB) ülkeleri arasındaki genel ilişkiler gözden geçirildi. Görüşmede, Hollanda Başbakanı Rutte, Sudani'yi mart ayında Hollanda'nın ev sahipliğinde yapılacak olan 2023 Birleşmiş Milletler Su Konferansı'na katılmaya davet etti.³²

Irak'ın Ankara'ya atanan büyükelçisi Macid el-Lecmavi'nin 14 Şubat'ta Ankara'ya geldiği belirtildi. Açıklamaya göre, Büyükelçi Lecmavi, Türkiye Dışişleri Bakanlığından yetkililer, Arap büyükelçiler ve diplomatik misyonlarının başkanları ve Irak'ın Türkiye Maslahatgüzarı Halil İbrahim Mahmud tarafından karşılandı. Büyükelçi, Bağdat ile Ankara arasındaki ikili ilişkilerin her zamankinden daha fazla güçlendirilmesi için elinden gelenin en iyisini yapacağını vurguladı.³³

Şii Koordinasyon Çerçevesi bileşenleri, Kanun Devleti Koalisyonu Başkanı Nuri Maliki'nin evinde toplantı düzenledi. Başbakan Sudani'nin de hazır bulunduğu toplantıda, siyasi ve ekonomik gelişmeler, bütçe tasarısı, seçim yasası ve parlamentoya ilişkin konular ele alındı.³⁴

29 <https://ina.iq/turkmen/37683-babakan-nufus-saymn-tamamlanmas-icin-tum-yetenek-ve-gereksinimlerin-hazrlanmas-talimatn-verdi.html>

30 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Hussein-Iraq-supports-Tehran-Riyadh-negotiations>

31 <https://mdeast.news/ar/2023/02/13/طهران-تترحب-بجهد-العراق-في-المفاوضات-1>

32 <https://ina.iq/turkmen/37658-babakan-hollandadaki-2023-birlemi-milletler-su-konferansna-katılma-daveti-ald.html>

33 <https://ina.iq/turkmen/37676-dileri-bakanl-irakn-turkiyedeki-yeni-buyukelcisi-el-lecmavinin-ankara-havalimanna-yetitiini-duyurdu.html>

34 <https://www.tebaajansi.com/irak/koordinasyon-cercevesi-toplandi-2-h304508.html>

Başbakan Sudani, 59. Münih Güvenlik Konferansı'na katılmak üzere üst düzey bir hükümet heyetiyle Münih'e gitti.³⁵ Sudani, konferans sırasında Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısı Kerim Han ile bir araya geldi. Görüşmede, Uluslararası IŞİD Suçlarını Soruşturma Ekibi'nin (UNITAD), terör örgütü IŞİD'in Irak'ta sivillere karşı işlediği suçların soruşturulması, faillerin yargılanması, faillerin cezasız kalmamalarını sağlama yönelik çabaları görüşüldü.³⁶ Başbakan Sudani, konferans sırasında Filistin Başbakanı Muhammed İştıyye ile bir araya geldi. Görüşme sırasında, uluslararası ve bölgesel düzeylerde genel durumlar ve bölgede karşılaşılan askerî ve ekonomik zorluklar ele alındı. Ayrıca Sudani, Irak'ın kardeş Filistin halkının haklı davasına ilişkin kararlı ve ilkeli tutumunu yeniden teyit etti. Öte yandan Filistin Başbakanı İştıyye, iki ülkenin arasındaki ilişkileri güçlendirmenin önemini vurguladı ve Irak'ın bölgede güvenliği sağlamak için sarf ettiği çabalara övgüde bulundu.³⁷

• Güvenlik

Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı resmî sözcüsü Tümgeneral Tahsin el-Hafaci, Peşmerge ile ortak bir istihbarat birimi kurmayı planladığını açıklayarak, iş birliği ilişkinin "gelişmekte olduğuna" işaret etti. Ziyaretlerin, Peşmerge ile askerî ortaklığı sağlamlaştırdığını ve geliştirdiğini belirten Hafaci, IŞİD'in takibi konusunda 2023 yılı planlarını gözden geçirmek için çalışmalar yaptıklarını sözlerine ekledi.³⁸

Irak Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin ülkesinin, Arap Birliğinin Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşı sona erdirme girişimine olan desteğini yineledi. Dışişleri Bakanı Hüseyin bu açıklamayı, Savunma Bakanı Yardımcısı Uluslararası Güvenlik İşlerinden Sorumlu Baş Yardımcısı Tressa Steffen Guenov ile yaptığı görüşme esnasında yaptı. Hüseyin, terörist grupları ortadan kaldırmak ve onları besleyen aşırılık yanlısı ideolojilerle mücadele etmek için yapılan ortak eylem planlarının rolüne övgüde bulundu.³⁹

• Ekonomi

Başbakan Sudani, Bakanlar Kurulunun 7. toplantısına başkanlık etti. Toplantıda, ülkede yaşanan son gelişmeler ele alındı. Toplantıda, hükûmetin yerel üretimi korumak için gösterdiği çabalar kapsamında, ithal edilen bazı maddelere ek gümrük vergisi getirmeye karar verildi. Alınan kararlar arasında ithal edilen; çamaşır deterjanlarına yüzde 65, çamaşır ve yüzey yumuşatıcılara yüzde 65, mutfak eşyaları ve bulaşık jellerine yüzde 65, karton çeşitlerine yüzde 100, plastik boru ürünlerine yüzde 20 olmak üzere dört yıllık bir süre için ek gümrük

35 <https://ina.iq/turkmen/37702-babakan-ust-duzey-bir-hukümet-heyetinin-banda-almanyann-munih-kentine-geldi.html>

36 <https://ina.iq/turkmen/37708-babakan-sudani-uluslararası-ceza-mahkemesi-savcs-ile-munihte-gorutu.html>

37 <https://ina.iq/turkmen/37710-babakan-irakn-filistin-meselesindeki-karar-ve-ilkeli-tutumunu-yeniden-teyit-etti.html>

38 <https://iraqtoday.com/news/69866/المتحدث-بابس-العمليات-المشتركة-نعتزم-تشكيل-خلية-استخبارية-مشتركة-مع-البيشمركة>

39 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-upholds-the-Arab-League-s-initiative-to-end-the-Russian-Ukrainian-war-Foreign-Minister>

vergisi getirildi. Ayrıca, tütün ürünlerine yüzde 100 getirilen gümrük vergisi kararı uzatıldı ve alkol ürünlerine yüzde 200 ek gümrük vergisi getirildi. Irak'ın Suriye ve Türkiye'ye destek sağlamaya devam etmesi ve yıkıcı depremin etkilerinin üstesinden gelmelerine yardımcı olması bağlamında, Petrol Bakanlığınının 60 bin tonluk akaryakıt ürününü Suriye'ye ve 30 bin ton akaryakıt ürününü Türkiye'ye verilmesi kararı onaylandı.⁴⁰

Uluslararası Kalkınma Bankası (IDB), Irak İngiltere İş Konseyine (IBBC) katıldı. Uluslararası Kalkınma Bankası, 250'den fazla ATM makinesi ve 5 bin satış noktasının yanı sıra çeşitli elektronik bankacılık hizmetleri sağlamak için devasa bir altyapıyla Irak'taki en büyük bankacılık ağına sahip olmasıyla biliniyor. Banka, farklı sektörlerdeki büyük projeler ve 70 milyon doları aşan kredi portföyü ile Irak'ın yeniden yapılanmasına olumlu katkı sağlayan çok sayıda kurumsal ve sosyal inisiyatifte yer almıştır.⁴¹

ABD-Irak Yüksek Koordinasyon Komitesi, Irak'ın devam eden döviz krizini ve sorunu çözme planlarını gözden geçirmek için bir araya geldi. Washington, Irak'ın bankacılık ve genel mali sistemlerini reforme etme çabalarını memnuniyetle karşıladı. Ayrıca ikili ilişkileri güçlendirme taahhüdünü yineledi. ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ve Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin liderliğindeki komite, Irak'ın para biriminin devalüasyonu ve Erbil ile Bağdat arasındaki ilişkiler de dâhil olmak üzere karşılıklı endişeleri içeren bir dizi konuyu gözden geçirmek için toplandı. ABD, Irak hükümetinin ekonomi ve para politikası reformlarını yürürlüğe koyma, finans ve bankacılık sistemini modernize etme, yolsuzlukla mücadele ve finansal sistemin manipüle edilmesini önleme çabalarını memnuniyetle karşıladı.⁴²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Türkiye ve Suriye'yi vuran yıkıcı depremde 11 Iraklı hayatını kaybetti. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ahmed el-Sahaf, vefat edenlerin Türkiye'de olduğunu ve özel bir komitenin deprem bölgelerindeki Iraklıların durumunu takip ettiğini söyledi.⁴³

Irak Parlamentosu İnsan Hakları Komitesi Başkanı Erşat Salihi, "Irak'taki cezaevleri iyi durumda değil. Adalet bakanı ile birden fazla kez görüştük. Ona mahkûmların dosyasında insan hakları ihlallerinin ve içler acısı bir durumun varlığını tanıklıklarla teyit eden bilgiler verdik. Ayrıca bazı cezaevlerinde tutukluların aileleriyle görüşmeleri için para talep ediliyor, halbuki bu periyodik olarak ve yürürlükteki yasalara göre verilmesi gereken bir haktır. Bu apaçık bir yolsuzluktur. Bunun devam etmesine izin verilmemeli" dedi. Salihi, ziyaret sonrası rapor hazırladıklarını ve Adalet Bakanı Halid Şavani ile cezaevi müdürlerini Parlamento İnsan Hakları Komisyonunda ağırlamayı beklediklerini belirtti. Beklenen görüşme sonrasında ise öneriler Başbakan Sudani'ye sunulacak.⁴⁴

40 <https://ina.iq/turkmen/37670-bakanlar-kurulu-toplantsnda-alnan-kararlar.html>

41 <https://www.iraq-businessnews.com/2023/02/15/international-development-bank-idb-joins-ibbc/>

42 <https://www.basnews.com/en/babat/795700>

43 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Turkiye-s-earthquake-kills-11-Iraqis-MoFA>

44 <https://baghdadtoday.news/212805-صالات-vip-العراق-في-السجون-عن-واقع-المستور-عن-واقعة-لجنة-نيابية-تكشف-المستور-عن-واقع-السجون-في-العراق-صالات-vip.html>

Irak'ta, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenenler için toplanan 56 tır yardım malzemesi, Türk Kızılayı aracılığıyla bölgeye gönderildi. Türk Kızılayı Irak Delegasyon Başkanı Mahmut Akgün Tiryaki, depremzedelere yönelik yardım çalışmalarına ilişkin olarak Erbil Başkonsolosluğunun depremin hemen akabinde bir toplantı düzenleyerek yardım kampanyası başlattığını söyledi.⁴⁵

⁴⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/iraktan-turk-kizilayi-araciligiyla-depremzedelere-56-tir-yardim-gonderildi/2824677>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Genel Başkanı Hasan Turan, Kerkük'te ITC Genel Merkezinde Irak Parlamentosu Başkan Yardımcısı Şahavan Abdullah ve beraberindeki heyeti kabul etti. ITC Genel Başkan Yardımcıları Heytem Haşim Muhtaroglu, Hişam Bayraktar ve ITC siyasi büro üyelerinin de hazır bulunduğu görüşmede Irak'taki son gelişmeler, ikili ilişkiler ve Kerkük'te etnik gruplar arasındaki sosyal yaşamın korunması gibi önemli konular ele alındı.⁴⁶

Irak Parlamentosu Başkan Yardımcısı Şahavan Abdullah, Türkmeneli Partisi'ne ziyarette bulundu. Kerkük'teki Türkmen ve Kürt partilerini ziyaret eden Abdullah, Kerkük'teki tüm tarafların görüşü alınarak Kerkük'teki sorunların çözülmesi gerekliliğine vurgu yaptı. Abdullah, gelecek vilayet seçimleri, tartışmalı tarım arazi sorunları ve hizmet gibi birçok konuyu ele aldıklarını bildirdi.⁴⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Genel Başkanı Hasan Turan, Türkmen Kardeşlik Ocağı Genel Başkanı Dr. Faruk Abdullah'ı ITC Bağdat İl Başkanlığında kabul etti. Görüşmede, Irak ve bölgedeki son gelişmelerin yanı sıra Türkiye'deki depremzedeler için ITC ile Türkmen kurum ve kuruluşlarının çalışmaları ele alındı.⁴⁸

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Milletvekili Dilan Gafur yaptığı açıklamada, Kerkük Vali vekili Rakan Said el-Cuburi'nin istişare etmeden aldığı kararların Kerkük'te iç çatışmaya yol açabileceğini belirtti. Gafur, Cuburi tarafından alınan kararlarda Kerkük'ün özelliğine dikkat edilmediğini, Rakan Said'in valiliği döneminde Baas rejiminde olmadığı kadar Türkmenler ile Kürtlerin Kerkük yönetiminden uzaklaştırıldığını söyledi.⁴⁹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, 17 Şubat 2023'te Irak'ın Ankara Büyükelçisi Macit Abdulrıza Lecimavi'yi büyükelçilikte ziyaret etti. Lecimavi'nin elçilik görevini üstlenmesini kutlayan Salihi, Türkiye'deki deprem bölgesindeki Iraklıların durumunu ele aldı. Yapılan açıklamaya göre Salihi, Irak Büyükelçiliğinin Iraklı depremzedeler için üstlendiği rolleri memnuniyetle dile getirdi. Salihi ile Lecimavi görüşmesine Türkmeneli Dernekler Federasyonu Genel Başkanı Mehmet Tütüncü de katıldı.⁵⁰

8 Şubat 2023'te Selahaddin vilayeti Türkmen Milletvekili Mehdi Taki Amirli, Kerkük Kaymakamı Felah Yayçılı'yı karşıladı. Felah Yayçılı ile güvenlik yetkililerin bulunduğu toplantıya

46 <https://www.turkmenelitv.com/haberler/turkmeneli/item/40324-baskan-turan-irak-parlamentosu-baskan-yardimcisini-kabul-etti.html>

47 <https://www.youtube.com/watch?v=tJ8P087cAlo>

48 <https://www.turkmenelitv.com/haberler/turkmeneli/item/40290-baskan-turan-turkmen-kardeslik-ocagi-baskani-ni-kabul-etti.html>

49 <https://shafaq.com/ar/سياسة/يسبب-تفرد-المحافظ-بالقرارات-جرلمانية-تحذر-من-اندلاع-حرب-هلية-في-كركوك>

50 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/pfbid0nq4RYdYyqsJjTndJ9jpvVcLuLugNwytiM6DcKcz8i5Gn7jtDgvtKvkvfAVuibgl>

Tuzhurmatu ve Yengice bölgelerinden vatandaşlar da katıldı. Yapılan açıklamaya göre Taki, Tuzhurmatu çevresinden Kerkük'e göç edenlere özel ilgi duyduğunu ifade ederek isteklerinin yerine getirileceğini belirtti.⁵¹

• Güvenlik

Irak'ın Terörle Mücadele Birimi tarafından 15 Şubat 2023'te yapılan açıklamaya göre Kerkük'ün güneyinde bulunan Çay Vadisi'nde terör örgütü IŞİD'e bağlı 4 militanı öldürüldü. Terörle Mücadele Birimi tarafından yapılan açıklamaya göre Kerkük'te teröristlerin yer edinmesine asla izin verilmeyecek. Söz konusu operasyonun üç gün istihbari takip ve arama ve pusu sonucu gerçekleştirildiği aktarıldı.⁵²

Irak Savunma Bakanlığı tarafından 16 Şubat 2023'de yapılan açıklamaya göre güvenlik güçleri, Kerkük'ün Çay Vadisi'nde 22 IŞİD sığınağının, 10 mayının ve 6 tünelin imha edildiği belirtildi. İmha edilen tünellerden birinin mayınlı olduğu açıklandı.⁵³

Kültür, Sağlık ve Sosyal Faaliyet

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Türkiye Temsilcisi Kutluhan Yayçılı ve beraberindeki heyet, Türkmeneli'den Türkiye'deki depremzedelere gönderilen yardımları Gaziantep Nurdağı'nda bulunan yardım bölgesine iletti.⁵⁴

18 Şubat 2023 tarihinde İran Havayolları'na ait bir uçak ilk kez Kerkük Uluslararası Havaalanı'na iniş yaptı. Bu uçuşla birlikte Kerkük Havaalanı ile İran havaalanları arasında uçuşların başladığı ifade edildi.⁵⁵

51 <https://www.facebook.com/MahdiTaqiAlamerli/posts/pfbid02hThbhbuMdLdDGtxTEhNUCEBezus1pgZ9JRQTtWkRa9JmpCw1gZDf3rLzRGxjwBNfl>

52 [https://baghdadtoday.news/212959-صور-عملية-وادى-الشاي-بكر كوك-\(صور\).html](https://baghdadtoday.news/212959-صور-عملية-وادى-الشاي-بكر كوك-(صور).html)

53 <https://almawrid.news/contents/view/details?id=60131>

54 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0ihnDpavmnYgAbDgxLSEW2RA4u53mQjYEq4LqaoE7xy1iMvu7dmNt9jx8prkbuxwBl&id=100078246571301

55 <https://www.facebook.com/watch/?ref=saved&v=6421894987842302>

aktarıldı. Başbakan, zor zamanlarda IKBY halkına yardım eden Fransa halkı ve hükûmetine teşekkür etti. Macron ise IKBY'ye her alanda destek olmaya devam edeceklerini vurguladı. Taraflar ayrıca Erbil ile Bağdat arasındaki sorunların anayasa temelinde çözülmesi gerektiğini ifade etti. Görüşmenin ardından Twitter hesabından paylaşımda bulunan başbakan, başta ekonomi ve yatırım alanları olmak üzere Fransa ile ilişkileri daha da geliştirdiklerini belirtti. "Birlikte dünyanın IŞİD'den korunmasına yardım ettik" diyen Başbakan, "Şimdi halklarımızı ayakta tutmak için ticaret ve yatırım bağları kuruyoruz. Fransa, bölgemizin ve Avrupa'nın güvenliğinin artırılması konusunda ortak vizyona sahip olduğumuz bir müttefikdir" ifadelerini kullandı.⁶⁰

Bwar News sitesinde yayımlanan habere göre, eski Irak Cumhurbaşkanı ve KYB Merkez Karar Yürütme Kurulu (MKYK) üyesi Berham Salih, KYB'deki iç sorunlar nedeniyle Tahran'ı ziyaret etti. İlgili haberde Salih'in bir dizi temasta bulunduğu aktarıldı. Haberde ayrıca İran'ın KYB içinde genel kapsamlı barış isteğinde bulunduğu ve Salih'in bu noktada rol oynamasını istediği ifade edildi.⁶¹

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani beraberindeki hükûmet heyetiyle Dubai'de 13 Şubat'ta gerçekleştirilen Dünya Hükûmet Zirvesi'ne katıldı. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) temaslarına ilişkin sosyal medya hesabından paylaşımda bulunan başbakan, "Dünya Hükûmet Zirvesi'ne katılım için BAE'ye gitmekten ve IKBY'nin hikâyesini paylaşmak için liderlerle bir araya gelmekten memnuniyet duyuyorum" dedi. Her yıl Dubai'de 13-14 Şubat'ta düzenlenen Dünya Hükûmet Zirvesi'ne bu yıl 20'den fazla cumhurbaşkanı ve başbakan, 250 bakan ve binlerce hükûmet yetkilisi katıldı.⁶²

• Güvenlik

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani 17 Şubat'ta Ukrayna önceliğiyle başlayan Münih Güvenlik Konferansı'na (MSC 2023) katıldı. Barzani, Avrupa güvenliğinin geleceğine dönük önemli mesajların verildiği konferansa katılan bir dizi devlet başkanı, siyasetçi, diplomat ve senatörlerle temaslarda bulundu.⁶³ Yürütülen temaslarda Barzani, ABD'li senatör Chris Van Hollen ve ABD Temsilciler Meclisi İstihbarat Komitesi Başkanı Michael Turner liderliğindeki heyetle bir araya geldi. Görüşmelerde ABD'nin Irak ve IKBY ile ilişkilerinin gelişimi ele alınırken, ABD tarafının terörizm ve terör örgütü IŞİD'e karşı mücadelede IKBY'yi desteklemeye devam etmesi gerektiğine değinildi. ABD'li yetkililer, Irakı ve bölgeyi tehdit eden zorlukların üstesinden gelmesi için Bağdat'a destek vermeye devam edeceklerini yineledi. ABD heyeti ayrıca, Peşmerge Bakanlığı bünyesindeki reform süreci ve Peşmerge'nin yeniden birleşmesi konusunu da ele aldı. MSC 2023'te Rusya-Ukrayna savaşı, Batı ile Çin arasındaki ilişkiler,

60 <https://www.basnews.com/so/babat/795792>

61 <https://www.bwar.news/?per=posts&pewakraw=view&id=4977>

62 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/231272-به‌یەشدارێ-مەسروور-بارزانێ-لوتکە-جیبهانی-حکومەتەکان-لە-دووبە-دەستپێکەرد->

63 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1702202327>

enerji arzı ve güvenliği, gıda güvenliği, NATO ittifakının genişletilmesi, çip tedarik zinciri, savunma harcamaları, iklim krizleri, teknoloji konusunda düzenlemeler ve siber güvenliğinin masaya yatırıldığı belirtildi.⁶⁴

KYB Politbüro üyesi Stran Abdullah, "Suç işleyen şahısların Erbil'e kaçıp orada barındığını" belirtti. KYB Basın organına bağlı Kurdsat TV kanalına konuşan Abdullah, Peşmerge'nin birleştirilmesi söz konusuyken Erbil'in yasa ve mahkemeden kaçanların barınma bölgesi olmayacağına dikkat çekti.⁶⁵

• Ekonomi

Tack tarafından yayımlanan habere göre, 15 Şubat 2022 tarihinde Irak Federal Yüksek Mahkemesi (IFYM) tarafından "IKBY Petrol ve Gaz Yasası'nın anayasaya aykırı olduğuna ve ihraç gelirlerinin Bağdat'a teslim edilmesi gerektiğine" dair alınan karar, IKBY petrolünün fiyatının piyasada düşmesine neden oldu. Petrol gelirlerinde şeffaflık konusunda Runbin Derneği tarafından yazılan rapora dayandırılan haberde, 2022 yılının ikinci yarısında IKBY petrolünün piyasada 17-19 dolardan daha düşük fiyat ile satıldığı bilgisini aktarıldı. Haberde ayrıca, IKBY petrolünün fiyatının düşmesine Bağdat'ın baskılarının neden olduğu belirtildi.⁶⁶

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Japonya'nın Bağdat Büyükelçisi Futoshi Matsumoto'yu kabul etti. IKBY Başkanlığından yapılan açıklamada, Japonya'nın Irak ve IKBY ile ilişkilerini geliştirme imkânları ve iş birliği alanları konusunda fikir alışverişinde bulunulan görüşmede Barzani'nin IKBY'de faaliyet gösteren Japon kuruluşlara teşekkür ettiği belirtildi. Ayrıca ilgili görüşmede Barzani, IKBY'nin Japonya ile ilişkilerini genişletme arzusunu dile getirerek, IKBY'de Japon yatırımı için elverişli bir ortam olduğunu söyledi. Japon büyükelçi ise Japon şirketlerinin IKBY'deki faaliyetlerini özetleyerek ülkesinin, Irak ve IKBY ile ilişkilerini ve iş birliğini güçlendirme arzusunu yineledi.⁶⁷

IKBY Basın ve Bilgi Başkanlığı tarafından yapılan açıklamada, "IKBY petrolünün İsrail'e gönderildiği" iddiaları yalanlandı. 16 Şubat'ta yapılan açıklamada, "Irak medya kuruluşlarındaki bazı kişilerin 'IKBY petrolü, tankerlerle kaçak olarak İsrail'e götürülüp satılıyor' şeklindeki yanıltıcı iddialarını şiddetle reddediyoruz" denildi. Söz konusu iddiaların IKBY ve Irak ilişkilerinde istikrar düşmanlarının bir girişimi olarak değerlendirildiği açıklamada, "Tüm bu açıklamaların hiçbir dayanağı ve gerçeklik payı yoktur" denildi.⁶⁸

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Göç ve Göçmenler Bakanlığı Süleymaniye Ofisinin yardımıyla 15 Şubat'ta düzenlenen "Gençleri ve öğrencileri yasa dışı göçün tehlikeleri hakkında bilinçlendirme" panelinde ko-

64 <https://www.kdp.info/a/d.aspx?s=040000&l=13&a=136318>

65 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/195217>

66 <https://www.tack.krd/details.aspx?id=1268>

67 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1502202316>

68 <https://xendan.org/detailnews.aspx?jimare=161619&babet=1&relat=1024>

nuşan Lutke Derneği Başkanı Ari Celal, “geçtiğimiz birkaç yıl içinde 548’den fazla kişi Avrupa ülkelerine göç etmek isterken ya yaşamını yitirdi ya da kayboldu” dedi. Ayrıca Celal, Avrupa ülkelerinde göçmenlerin taleplerine karşı yasa ve tedbirlerin her geçen gün daha da zorlaştığını belirtti.⁶⁹

⁶⁹ <https://rojnews.news/tr/kurdistan/lutke-dernegi-548den-fazla-kisi-goc-yolunda-yasamini-yitirdi/>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Güvenlik

Rusya-Ukrayna savaşı sebebiyle artan gerilimin etkileri Körfez'e de yansımaktadır. Bu doğrultuda KİK'in Yeni Genel Sekreteri Casim Muhammed el-Bideyvi, 18 Şubat tarihinde düzenlenen 59. Münih Uluslararası Güvenlik Konferansı sırasında Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Josep Borrell ile bir araya geldi. Görüşme sırasında Körfez ile Avrupa arasındaki güvenlik meselelerin değerlendirildiği aktarıldı.⁷⁰

• Ekonomi

Türkiye'de meydana gelen deprem sonrasında Türkiye'ye yardım gönderen bölgelerden biri de Körfez bölgesi oldu. Körfez ülkeleri arasında gelen yardımların farklı alanlarda seyrettiği görüldü. Suudi Arabistan ve Katar halkı toplanan bağışlara ağırlık verirken; BAE'nin ekseriyetli olarak hastane kurma bakımından üstün katkıda bulunduğu gözlemlendi. Bilindiği üzere BAE, Gaziantep'te 50 yataklı çadır/seyyar hastane kurmasının ardından, ikinci yardım hastanesini 19 Şubat tarihinde Hatay Reyhanlı bölgesinde açtı. Bu konuda açıklamada bulunan BAE'nin Türkiye Büyükelçisi Said Sani ez-Zahiri, Hatay'da açılan "Muhammed bin Zayid" isimli çadır/seyyar hastanenin 200 yataklı olduğunu ve 10'dan farklı bölümde hizmet vermeye başladığını söyledi. Bununla birlikte hastanelerin faydalı olması temennisinde bulunuldu.⁷¹

Diğer yandan Suudi Arabistan ve Katar'dan gelen yardımların ise daha çok halk tarafından toplanan bağışlarla bağlantılı oldu. Suudi Arabistan Kral Selman Yardım Merkezi "Sahem" platformu üzerinden açılan bağış kampanyasında 19 Şubat tarihinde son olarak 415 milyon riyalin toplandığı aktarıldı. Katar halkı tarafından toplanan yardım da benzer şekilde seyretti. 10 Şubat tarihinde Katar televizyonu tarafından yayımlanan haberde halk tarafından toplanan yardımın 168 milyon riyale ulaştığı bildirildi.⁷²⁷³

• Siyaset

Türkiye'de meydana gelen deprem sonrasında Türkiye'den Körfez'e gönderilen teşekkür mesajların da artış yaşandı. Bu vesileyle Cumhurbaşkanı Erdoğan sonrasında Suudi Arabistan'a teşekkür mesajı ileten bir başka isim de TBMM Başkanı Mustafa Şentop oldu. Şentop, 13 Şubat tarihinde Gaziantep'te Suudi Arabistan devlet haber kanalı EL-İhbariyeye verdiği röportajında, Suudi Arabistan yönetimine ve Suudi Şura Meclisi Başkanı Abdullah bin Muhammed Al Şeyh'e taziye mesajlarından dolayı teşekkür etti. Şentop, verdiği röportajında ilk yardım eli uzatan ülkelere birinin de Suudi Arabistan'ın olduğunu vurguladı. Röportaj sırasında Şentop, geri kalan işlemlerin Gaziantep Valisi Davut Gül ile tamamlanmasını istedi.

70 <https://www.gcc-sg.org/ar-sa/MediaCenter/NewsCooperation/News/Pages/news2023-2-18-2-.aspx>

71 <https://www.aa.com.tr/ar/الامارات/تركيا-افتتاح-ثاني-مستشفى-ميداني-اماراتي-للمصابين-في-الزلزال>

72 <https://www.trtarabi.com/now/هيئة-حكومية-وشعبية-مساعدات-خليجية-لمتضرري-الزلزال-في-تركيا-وسوريا/>

73 <https://sahem.ksrelief.org/Pages/ProgramDetails/f5ceca02-17a7-ed11-b84b-005056ac5a6e>

Diğer yandan Körfez'den gelen yardım mesajları da gecikmemiştir. BAE'nin Türkiye Büyükelçisi Said Sani ez-Zahiri, BAE tarafından başlatılan "Cesur şövalye-2" isimli yardım kapsamında 13 şubat tarihinde Gaziantep'te açılan çadır/seyyar hastane açılışında Anadolu Ajan-sına verdiği açıklamasında BAE'nin her zaman Türkiye'nin yanında yer aldığını ve hastanenin yararlılara faydalı olması temennisinde bulundu. Büyükelçi ez-Zahiri, hastanenin şimdilik 9 farklı bölümde hizmet verdiğini, bu bölümlerin gelecek günler içerisinde daha da çoğalacağını söyledi. Bununla birlikte ez-Zahiri, "Türkiye, çevresindeki dost ülkeler ve BAE ile daha güçlü dönecek" mesajını verdi. Daha öncesinde yapılan araştırmada açılan seyyar/çadır has-tanenin 50 yataklı olduğu öğrenildi. Keza hastane içerisinde 15 uzman doktorun yanı sıra 60 hemşirenin görev aldığı öğrenildi.⁷⁴

74 <https://www.aa.com.tr/ar/الزلازل-أكثر قوة>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

Bu bölüm 6-12 Şubat 2023 tarihleri arasındaki Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır ve Sudan'daki siyasi, ekonomik ve güvenlik gelişmelerini mercek altına almaktadır.

• Siyaset

Kuzey Afrika'daki iç siyaset ve dış politika gelişmeleri incelendiğinde bu hafta on beş temel konu ön plana çıkmaktadır.

Bu bağlamda öne çıkan ilk gelişme Fas'ın Fransız devlet başkanını ağırlama konusundaki isteksizliğini gerekçe gösteren Fransız Le Monde gazetesinin, uzun süre önce duyurulan Emmanuel Macron Fas ziyaretinin yine belirsizliğe girdiğini ve nisan sonuna kadar ertelenebileceğini belirtmesidir. Le Monde, ziyaretin Ramazan ayının bitiminden önce gerçekleşmeyeceğini bildirdi.⁷⁵

İkinci gelişme, 14 Şubat Salı günü Fas Yatırım Bakanı Mohcine Jazoulinin Parisite düzenlenen OECD bakanlar toplantısı sırasında konuşmasını İngilizce yapmasıdır. Bu konuşma Rabat'ın yeni dış politika paradigmasını yansıtmaktadır. İngilizce bir konuşma yapan Jazouli, Fas'ın sürdürülebilir büyüme ve sosyo-ekonomik kalkınmanın temel taşı olarak sorumlu iş yapma konusundaki rolünü vurguladı. "Dünyamız değişiyor ve bizim de buna uyum sağlamamız gerekiyor. Belirsizlik bu değişimlerin merkezinde yer alıyor, enflasyonu yükseltiyor, finansmanı baskılıyor, verimliliği düşürüyor ve mevcut değer zincirlerini zorluyor" dedi.⁷⁶

Üçüncü gelişme, 16 Şubat Perşembe günü Fas Ulaştırma Bakanı ve Birleşik Krallık Ticaret ve İşletmelerden Sorumlu Devlet Bakanı'nın, iki ülke arasındaki ticari bağları, özellikle de Fas ve Birleşik Krallık arasında önerilen denizyolu bağlantısı yoluyla güçlendirmenin yollarını görüşmesidir. Ulaştırma ve Lojistik Bakanı Muhammed Abdülcelil Rabat'ta İngiltere Ticaret ve İşletmelerden Sorumlu Devlet Bakanı Nigel Huddleston ile görüşme gerçekleştirdi. Abdülcelil bu vesileyle İngiltere'nin Fas'ın demiryolları ve sivil havacılıkla ilgili projelerini destekleme isteğinin yanı sıra iki ülke arasındaki ticari bağları, özellikle de Fas ile Birleşik Krallık arasında önerilen deniz bağlantısı yoluyla güçlendirme yolları da dâhil olmak üzere çeşitli konuların ele alındığını belirtti.⁷⁷

Dördüncü gelişme, 18 Şubat Cumartesi günü Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun'un, ülkesinin ulusal birliği güçlendirecek uzlaşmacı bir çözüm bulmak amacıyla Afrika Birliği ile iş birliği içinde Libya ulusal uzlaşma çabalarının başarısına katkıda bulunmaya hazır olduğunu belirtmiş olmasıdır. Cezayir Başbakanı Eymen bin Abdurrahman'ın cuma günü Afrika Birliği Libya Üst Düzey Komitesi toplantısında Tebbun adına yaptığı konuşmada Tebbun

75 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354033/macrons-visit-to-morocco-delayed-amid-tensions>

76 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354037/jazouli-english-speech-in-paris-sets-new-paradigm-for-moroccos-foreign-policy>

77 <https://www.middle-east-online.com/en/morocco-uk-hold-talks-direct-maritime-link>

bun, Libya'daki askerî ve mali kurumların birleştirilmesiyle ilgili zorlukların ele alınmasının önemli olduğunu sözlerine ekledi. Cezayir Devlet Başkanı, Libya halkının tüm bileşenleri arasında diyalog ve uzlaşmaya öncelik verilmesi çağrısında bulunarak güç kullanımını reddetti ve Libya'nın içişlerine devam eden dış müdahaleyi ve silah ambargosunun ihlal edilmesinde bazı dış tarafların rol oynamasını kınadı. Dış taraflara Libya'nın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı göstermeleri çağrısını yineledi.⁷⁸

Beşinci gelişme Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun ve Tunuslu mevkidaşı Kays Saïd'in bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek "iki kardeş ülke arasındaki istikrarlı, kardeşçe, ikili ilişkilerden" bahsetmesi ve ülkeler arasında bir çatlak olduğu yönündeki haberleri yalanlamasıdır. Haberlere göre Tebbun, Saïd'e Cezayir'in komşusuyla ilişkilerini güçlü tutma arzusu konusunda güvence vermek ve iki ülke arasında kriz olduğu yönündeki haberleri yalanlamak için temas kurdu.⁷⁹

Altıncı gelişme, Tunus'ta Cumhurbaşkanı Kays Saïd'in kendisine yönelik uluslararası kınamaya tepki göstermesidir. ABD ve diğer ülkeler Tunus'ta cumartesi günü başlayan tutuklama dalgasını kınadı, Tunus Cumhurbaşkanı Kays Saïd ise 16 Şubat Perşembe günü yaptığı açıklamada yabancı ülkeleri müdahalede bulunmak ve ülkenin egemenliğine zarar vermekle suçladı. Başbakan Necla Buden ile bir araya gelen Saïd, ülkede muhalif isimlerin tutuklanmasının uluslararası alanda kınanmasının ardından konuştu. Saïd, Buden'e "Tunus'un egemenliği her türlü mülahazanın üzerindedir ve devlet hukuka tam saygı çerçevesinde faaliyet göstermektedir ve gerçekler yakında büyük bir deprem olarak ortaya çıkacaktır" dedi. "Onlar (yabancı ülkeler) Tunus'un tarihini ve mevcut durumunu incelemeyen önce kendi tarihlerine ve gerçeklerine bir göz atsınlar" diye ekledi.⁸⁰

Yedinci gelişme, Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed Menfi'nin 11 Şubat Cumartesi günü yaptığı açıklamada ulusal ve uluslararası mutabakatın sağlanmasının 2023 yılı bitmeden seçimlerin yapılması gerekliliğinden kaynaklandığını söyleyerek, bunun için önümüzdeki nisan ayı bitmeden mutabakata dayalı seçim yasalarının doğru ve şeffaf bir şekilde uygulanması, aksi takdirde mevcut yasaların bu süreçte kullanılması gerektiğini belirtmesidir. Menfi, Halife Hafter ve şehirdeki bazı yetkililerle görüşmek üzere cumartesi günü öğleden sonra Bingazi'ye geldi. Ayrıca Twitter hesabından yaptığı açıklamada Başkanlık Konseyinin Libya Siyasi Diyalog Forumu, Berlin Konferansı sonuçları ve Güvenlik Konseyi kararlarından kaynaklanan ve seçimlere giden ön aşamaların tamamlanmasını öngören yönetim yol haritasına bağlı olduğunu bir kez daha vurguladı.⁸¹

78 <https://libyaobserver.ly/news/tebboune-says-algeria-ready-support-libyan-national-reconciliation-efforts>

79 <https://www.middleeastmonitor.com/20230216-algeria-tunisia-presidents-call-shows-ties-are-undamaged-reports-claim/>

80 <https://www.thenationalnews.com/mena/tunisia/2023/02/17/tunisia-president-kais-saied-rails-against-international-critics/>

81 <https://libyaobserver.ly/inbrief/menfi-says-holding-elections-needs-transparent-laws-ready-end-april%C2%A0>

Sekizinci gelişme, 15 Şubat Çarşamba günü Libya Başbakanı Abdulhamid Dibeybe ile bir araya gelen Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid, Libya'da seçimlerin yapılması ve iki ülke arasında yenilenebilir enerji, gaz ve yatırım alanlarında iş birliği olanaklarının arttırılması için uluslararası desteğe ihtiyaç olduğunu vurgulamasıdır. Dibeybe'ye Kabine İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Adel Jumua ve Başbakan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı İbrahim Dibeybe eşlik etti. Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan açıklamada Dibeybe'nin bin Zayid'e Ulusal Birlik Hükûmeti'nin (UBH) adil anayasal temeller ve seçim yasaları çerçevesinde yürütülmesi gereken seçim sürecini destekleme çabalarını anlattığı belirtildi. Dibeybe ayrıca BAE ile çeşitli ekonomik ve yatırım alanlarında ekonomik iş birliğinin artırılması gerektiğini vurgulayarak, bin Zayid ile iki ülke arasında uçuşların gerçekleştirilmesi, vatandaşlara vize verilmesi ve BAE büyükelçiliğinin Trablus'taki çalışmalarına yeniden başlaması konusunda yaptığı anlaşmaya atıfta bulundu.⁸²

Dokuzuncu gelişme, Mısır Devlet Başkanı'nın Dünya Hükûmet Zirvesi'nde BAE Başkan Yardımcısı ile görüşmesidir. 13 Şubat Pazartesi günü gerçekleşen Dünya Hükûmet Zirvesi çerçevesinde Cumhurbaşkanı Abdulfettah Sisi, BAE Başkan Yardımcısı ve Başbakanı Şeyh Muhammed bin Raşid el-Maktum ile bir araya geldi. BAE Başkan Yardımcısı, Mısır'ın ve Mısır halkının emirlik halkı arasında sahip olduğu yüksek statüyü teyit ederek, ülkenin Arap davalarına sahip çıkma konusunda üstlendiği rolü takdir ettiğini ifade etti. Şeyh el-Maktum aynı şekilde Mısır'ın iç ve dış meseleleri yönetmedeki bilge siyasi liderliğini kutladı ve cumhurbaşkanlığının basın açıklamasında da belirtildiği üzere tarihi kuvvetli seyreden ikili bağların gücüne verdiği değeri belirtti.⁸³

Onuncu gelişme, 15 Şubat Çarşamba günü Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Addis Ababa'da düzenlenen Afrika Birliği Yürütme Konseyine katılımı sırasında İspanyol mevkidaşı José Manuel Albares ile gerçekleştirdiği görüşmede İspanya'nın uluslararası forumlarda Mısır'a yönelik dengeli tutumunu övmesidir. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ahmed Hafez görüşmelerin Mısır ve İspanya arasındaki seçkin ilişkileri yansıttığını belirtti. İki taraf da ikili iş birliğini geliştirme umutlarını dile getirdi. Şükri, İspanya Başbakanı'nın 2021 yılında Kahire'ye yaptığı ziyaret sırasında üzerinde anlaşmaya varılan Mısır-İspanya ekonomik ve teknik komitesinin imzalanmasını tamamlama arzusunu dile getirdi.⁸⁴

On birinci gelişme, Afrika Birliği Yürütme Konseyinin 42. Olağan Toplantısı çerçevesinde Dışişleri Bakanı Samih Şükri'nin, Çadlı mevkidaşı Muhammed Salih el-Nadif ile bir araya gelerek özellikle bölgenin karşı karşıya olduğu huzursuzluk ve güvenlik sorunları ışığında Sahel İttifakının rolünü etkinleştirme yollarını görüşmesidir. İki bakan, ikili iş birliği konusunda ve Afrika kıtasındaki bir dizi siyasi ve güvenlik krizi ve meselesi hakkında görüş alışverişinde

82 <https://libyaobserver.ly/news/dbeibah-bin-zayed-stress-need-international-support-holding-elections-libya>

83 <https://www.egypttoday.com/Article/1/122513/Egyptian-head-of-state-meets-with-UAE-s-Vice-President>

84 <https://www.egypttoday.com/Article/1/122564/Egypt-FM-Shoukry-meets-Spanish-counterpart-in-Addis-Ababa>

bulundu. Bakan Şükri ayrıca Mısır'ın Çad'ın başkenti Encemine'de istikrarın sağlanmasına yönelik müzakerelere verdiği desteğin altını çizdi. Şükri, Çad'ın bölgedeki merkezi rolüne olan inancıyla Mısır'ın bu süreçte her türlü desteği vermeye hazır olduğunu da sözlerine ekledi.⁸⁵

On ikinci gelişme, 16 Şubat Perşembe günü Addis Ababa'da BM Afrika Boynuzu (Horn of Africa - HoA) Özel Temsilcisi Hanna Tetteh ile bir araya gelen Şükri'nin, Büyük Etiyopya Rönesans Barajı (Grand Ethiopian Renaissance Dam - GERD) ile ilgili anlaşmaya varılması gerektiğini, üç ülkenin çıkarlarının dikkate alınması ve Mısır'ın su haklarını korumasını sağlama ihtiyacını teyit etmesidir. BM Afrika Boynuzu temsilcisi ile görüşen Şükri, Mısır'ın konuya dair anlaşma üzerine ısrarını belirtmektedir. Bahsi geçen görüşme, 15-16 Şubat tarihleri arasında Etiyopya'nın başkentinde düzenlenen Afrika Birliği (AfB) Yürütme Konseyi 42. Olağan Oturumu çerçevesinde gerçekleşti. Tetteh ise Mısır'ın Afrika Boynuzu'nda istikrarı destekleme çabalarını takdirle karşıladığını ifade ederek, Mısır'ın Sudan ve Somali'de barış ve güvenliği artırılmasına yönelik çabalarından da övgü ile söz etti. Tetteh ayrıca önümüzdeki dönemde bu konuda Mısır'la sürekli işbirliği ve koordinasyon içinde olma arzusunun dile getirdi.⁸⁶

On üçüncü gelişme, Sudan Ordusu'nun Rus Kızıldeniz Üssü anlaşmasının incelemesini tamamlamasıdır. Sudanlı iki yetkilinin yaptığı açıklamaya göre Sudan'da iktidardaki ordu, Rusya ile Kızıldeniz'de bir donanma üssü inşa etmek üzere yapılan anlaşmayı gözden geçirdi. Yetkililer anlaşmanın yürürlüğe girmesi için sivil bir hükümetin ve yasama organının kurularak onaylanması gerektiğine dikkat çektiler. Yetkililer, Moskova'nın Sudan'ın daha fazla silah ve teçhizat sağlanması da dâhil olmak üzere son taleplerini karşıladığını söyledi. Yetkililerden biri "Tüm endişelerimizi giderdiler. Anlaşma askerî açıdan tamamlandı" ifadelerini kullandı. Yetkililer daha fazla ayrıntı vermedi ve iç müzakereleri tartışmak için isimlerinin açıklanmaması koşuluyla konuştu. Sudan ordusundan bir sözcü ise yorum yapmayı reddetti.⁸⁷

On dördüncü gelişme, Sudan'ın, Darfur bölgesine yönelik silah ambargosu da dâhil olmak üzere yaptırımların uygulanmasını izlemeye yardımcı olacak bir uzmanlar paneli de dâhil olmak üzere yaptırımların kaldırılması çağrısında bulunmasıdır. Ekim 2020'de barış anlaşmasının imzalanmasının ardından Hartum, yaptırımların sona erdirilmesi çağrısında bulundu. Rusya ve Çin de Sudan'a yönelik BM yaptırımlarının kaldırılmasını çağrısına destek vermektedir. Nitekim Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov 9 Şubat'ta Hartum'a yaptığı ziyaret sırasında Sudan'ın yaptırımlardan kurtulma çabalarını destekleme sözü vermişti. BM Genel Sekreteri ise yaptırımların kaldırılması için belirli kriterler şart koştu. Kriterler siyasi ve ekonomik yönetim konuları, Darfur'da geçiş dönemi güvenlik düzenlemeleri, sivillerin korunması için

85 <https://www.egypttoday.com/Article/1/122557/Egypt-Chad-discuss-ways-of-activating-role-of-Sahel-Alliance>

86 <https://www.egypttoday.com/Article/1/122579/Egypt's-FM-affirms-necessity-to-reach-GERD-deal-in-meeting>

87 <https://apnews.com/article/politics-sudan-government-moscow-803738fba4d8f91455f0121067c118dd>

millî plan ve geçiş dönemi adaleti ve hesap verebilirlik konularında ilerleme kaydedilmesini öngörmektedir. Güvenlik Konseyinin bu ay 1591 Sudan Yaptırımlar Komitesine yardımcı olan Uzmanlar Heyetinin görev süresini yenilemesi beklenmektedir.⁸⁸

On beşinci Sudan ve Güney Sudan'ın, iki ülke arasında madencilik alanında imzalanan ortak anlaşmaları ve mutabakat zabitlerini yeniden aktif hâle getirme konusunda anlaşmasıdır. Bu karar, Sudan heyetinin Güney Afrika'nın Cape Town kentinde düzenlenen Afrika Madencilik Indaba Konferansı çerçevesinde gerçekleştirdiği bir toplantı sırasında alındı. Sudan Maden Bakanlığı Müsteşarı Muhammed Said Zeynel Abidin, bir sonraki aşamada deneyimlerin paylaşılacağını ve Sudan'da eğitim yoluyla jeolojik kadroların oluşturulacağını teyit etti. Ayrıca bakanlığının Güney Sudan ile teknik ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunan seçkin ilişkilere sahip olduğunu açıkladı.⁸⁹

• Ekonomi

Kuzey Afrika'daki ekonomi gelişmeleri incelendiğinde bu hafta on altı temel konu ön plana çıkmaktadır.

Birincisi, Fas Ticaret ve Sanayi Bakanı Ryad Mezzur'a göre, yaklaşık %100'lük artış gösteren yemeklik yağ fiyatlarının önümüzdeki günlerde düşüşe geçecek olmasıdır. 11 Şubat Cumartesi günü Kazablanka'da konuşan Mezzur, üreticilerin maliyet yapılarını azaltmak ve değiştirmek için marjları ve süreçleri üzerinde son derece önemli çabalar sarf ettiklerini açıkladı ve fiyatların önümüzdeki günlerde düşmesini beklediğini de sözlerine ekledi. Açıklama, bakanın Fas'ın önde gelen yemeklik yağ üreticilerinden biri olan Lesieur Cristal'in fabrikasını ziyareti sırasında yapıldı. Bakan, "Veriler, hem özel işletmecilerin hem de devletin çabaları sayesinde fiyatların düşme aşamasına girdiğimizi gösteriyor" dedi.⁹⁰

İkincisi, Faslı ilaç şirketi Laprophan'ın, Cuma günü Çinli Sinopharm ile sektördeki iki ülke arasındaki bağı güçlendiren bir iş birliği anlaşması imzalamasıdır. Anlaşma, Sinopharm ile ayrı anlaşmalar altında yönetilen aşılarda sağlık ve tıbbın tüm alanlarını kapsıyor. Ortak bir basın açıklamasında, anlaşmanın gelecekte belirli ilaçların yerel üretimi için planları olan teknolojilerin transferini de kapsadığı belirtildi. Sinopharm'ın Uluslararası Başkan Yardımcısı Yan Bing, "Her iki tarafın ortak çabaları sayesinde, stratejik iş birliği anlaşmasının imzalanması, Çin ile Fas arasında tıp ve sağlık alanında iş birliğinde yeni bir kilometre taşı oluşturuyor" dedi.⁹¹

88 <https://sudantribune.com/article270768/>

89 <https://sudantribune.com/article270772/>

90 <https://www.morocoworldnews.com/2023/02/353999/moroccos-trade-minister-cooking-oil-prices-to-drop-over-next-days>

91 <https://www.morocoworldnews.com/2023/02/354004/moroccos-laprophan-to-cooperate-with-chinas-sinopharm-on-medicine-production>

Üçüncüsü, Fas'ta devam eden enflasyon ve Faslıların satın alma gücünü baskılayan emtia fiyatları artarken, benzin istasyonlarındaki akaryakıt fiyatlarının düşmesidir. Kazablankanın benzin istasyonları, litre başına 13 MAD sınırının altında olan dizel fiyatlarında 1 MAD düşüş gerçekleştirdi.⁹²

Dördüncüsü, Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası'nın (EBRD), Fas'taki yatırımının geçen yıl iki kattan fazla artarak 2021'deki 211 milyon euroya (2,3 milyar MAD) kıyasla 530 milyon euroya (5,8 milyar MAD) ulaştığını açıklamasıdır. EBRD'den yapılan açıklamada, Fas'ta toplam 14 projeyi finanse eden yatırım bütçesinin "Rusya'nın Ukrayna'ya karşı savaşı'nın ardından zorlu bir küresel ekonomik ortamın" ortasında geldiği belirtildi.⁹³

Beşincisi, Fas Kralı 6. Muhammed'in, Sahel bölgesi için düzenlenen ikinci İklim Komisyonu Konferansı'nda yaptığı konuşmada, Sahel bölgesinin Niamey 2019'da belirlediği iklim hedeflerine ulaşma yolunda olduğunu açıklamasıdır. Sahel bölgesindeki iklim tehdidinin büyüklüğüne dikkat çeken Kral 6. Muhammed, bölgede yoksulluğun 2050 yılına kadar 13,5 milyon insanı daha etkileyebileceğini öngördüğünü belirtti. Ayrıca, Afrika'nın karşı karşıya olduğu yakın tehde rağmen, kıtanın 2020'ye kadar küresel iklim fonunun yalnızca %12'sini aldığını vurguladı.⁹⁴

Altıncısı, Libya Ekonomi ve Ticaret Bakanı Muhammed Al-Huwaij'in, Ticaret, Sanayi ve Tarım Odaları Genel Federasyonu Başkan Yardımcısı Farhat Al-Toumi ile Ramazan ayı boyunca emtia fiyatlarını istikrara kavuşturmanın yollarını görüşmesidir. İki taraf ayrıca yerel piyasanın ve mal akışının takip edilmesi, tüccarların önündeki tüm engellerin ve sorunların çözülmesi ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunan bir vizyona göre odaların rolünün etkinleştirilmesi gerektiğini vurguladı.⁹⁵

Yedincisi, Libya Denetim Bürosu Başkanı Halit Shakshak ve Ekonomi Konseyi Başkanı Mahmut El-Futaisi'nin, Trablus'ta yaptıkları bir toplantıda, petrol zenginliğini gelecek nesiller için korumak için stratejik planlar geliştirmenin önemini yinelemeleridir. İki taraf 14 Şubat Salı günü Ekonomi Konseyinin Libyalılara uygun fiyatlarla sürekli "modern enerji" sağlamak amacıyla petrol ve elektrik sektörlerine yönelik ulusal stratejik plana ilişkin vizyonunu tartıştı. Toplantıya katılanlar, tüm devlet kurumlarına, verimliliklerini artırmak ve hizmetlerini en iyi düzeyde sunmak için stratejik planlar geliştirme taahhüdü çağrısında bulundu. Petrol ve elektrik sektörlerinin gelişimine yönelik stratejik plan döneminin 2023-2035 yılları arasında olacağı belirtildi.⁹⁶

92 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354045/fuel-cost-drops-slightly-in-morocco-as-commodity-prices-continue-to-soar>

93 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354063/ebrd-doubled-its-investment-in-morocco-in-2022-amid-global-crises>

94 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354088/king-mohammed-vi-sahel-region-on-track-to-reach-climate-goals>

95 <https://libyaobserver.ly/inbrief/minister-economy-discusses-ways-stabilize-commodity-prices-during-ramadan>

96 <https://libyaobserver.ly/economy/strategic-2023-2035-plan-develop-libyan-oil-and-electricity-sectors>

Sekizincisi, Norveç'in, Libya'da çocuk koruma hizmetlerine erişimi iyileştirmek için 900.000 dolar bağışlamasıdır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) Libya ofisinin salı günü Facebook sayfasında yaptığı açıklamaya göre hibe, göçmenlerin ve yerinden edilmiş kişilerin çocuklarını da kapsıyor. Bu bağış, UNICEF Temsilci Vekili Marie-Consolée Mukangendo ile Norveç'in Libya büyükelçisi Hilde Klemetsdal arasında Libyada çocuk koruma alanında gelecekteki iş birliğini geliştirmek üzere yapılan görüşmede açıklandı.⁹⁷

Dokuzuncusu, Libya'lı Iron and Steel şirketinin Türkiye'ye 8.000 ton sıcak briketlenmiş demir (HBI) ihraç edecek olmasıdır. Pazartesi günü Facebook'tan yapılan açıklamada şirket, kar-goyu taşıyacak olan Michelle adlı tankerin şirketin limanına ulaştığını duyurdu.⁹⁸

Onuncusu, Libya Ulusal Petrol Şirketinin (NOC) Başkanı Ferhat Bengdara, Libya'daki petrol ve gaz sektörü için stratejik plan geliştirmeye başladığını duyurması ve Bingazi'deki petrol şirketleriyle yaptığı toplantıda planın 4 önemli başlığa odaklandığını belirtmesidir. Bu başlıklar; NOC'un yapısı, kapasite geliştirme, genç mezunlar ve sektör çalışanları ve çalışanların yeteneklerinin geliştirilmesidir. Planın hedefinin üretimi günde 2 milyon varile (bpd) çıkarmaya odaklandığını sözlerine ekleyen Bengdara, bunun yer mevcudiyeti açısından mümkün olduğunu, diğer bir hedef olarak ise gaz ve önemine odaklanılacağını vurguladı.⁹⁹

On birincisi, Libya Ticaret, Sanayi ve Tarım Odaları Genel Federasyonu Başkanı ve Filistinli mevkidaşının, yatırımı kolaylaştırma ve ekonomik forumlar ve sergiler düzenleme alanında bir mutabakat zaptı imzalamalarıdır. Bu, Ticaret, Sanayi ve Ziraat Odaları Genel Federasyonu Başkanı Muhammed el-Raaed başkanlığındaki iş insanlarından oluşan bir heyetin Filistin devleti ziyareti sırasında Filistin Ekonomi Bakanı Halit el-Osaily ile görüştükleri sırada gerçekleşti.¹⁰⁰

On ikincisi, Libya Petrol ve Gaz Bakanı Muhammed Oun'un, Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da düzenlenen 13. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), Uluslararası Enerji Forumu (IEF) ve Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) Enerji Görünümü Sempozyumu'na katılmasıdır. Sempozyuma çok sayıda enerji bakanı, OPEC Genel Sekreteri ve Uluslararası Enerji Forumu Genel Sekreteri katıldı. Sempozyumda Libya Petrol Bakanı, muhatapları, Suudi Enerji Bakanı ve Pakistan Petrol Bakanı'nın katıldığı bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi.¹⁰¹

On üçüncüsü, Kore Ticaret-Yatırım Teşvik Ajansının (KOTRA) Kahire ofisinin 12 Şubat Pazar günü yaptığı açıklamada, Mısır'ın Güney Kore'ye ihracatının 2022'de yıllık yüzde 161 artış kaydederek tüm zamanların en yüksek seviyesi olan 1,69 milyar dolara ulaştığını açıkladı.

97 <https://libyaobserver.ly/inbrief/norway-supports-child-protection-services-libya-900000>

98 <https://libyaobserver.ly/inbrief/libya-exports-8000-tons-iron-turkey>

99 <https://libyaobserver.ly/economy/nocs-chief-announces-benghazi-strategic-plan-oil-and-gas-sector>

100 <https://libyaobserver.ly/inbrief/libya-palestine-sign-mou-investment-field>

101 <https://libyaobserver.ly/inbrief/libya-s-minister-oil-and-gas-participates-13th-iea-ief-opec-symposium-energy-outlooks>

masıdır. KOTRA'ya göre Mısır'ın Güney Kore'ye ihracatı, 2021'deki 1 milyar dolarlık ticaret açığının ardından 2022'de 220 milyon dolarlık fazla verdi.¹⁰²

On dördüncüsü, Mısır Devlet Başkanı Abdülfettah Sisi'nin, Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Kristalina Georgieva'ya Mısır'ın yapısal mali ve para politikası reformlarını güçlendirmeye ve özel sektörün ekonomideki rolünü en üst düzeye çıkarmaya istekli olduğunu söylemesidir. Devlet başkanının yorumları, 13 Şubat Pazartesi günü Dubai'de başlayan Dünya Hükûmet Zirvesi (WGS) 2023'ün oturum aralarında Georgieva ile yapılan bir toplantı sırasında geldi. Başkan, Mısır hükûmetiyle IMF arasında Mısır kapsamlı ekonomik reform programının uygulanmasına devam etmek için yürütülen verimli ve yapıcı iş birliğini övdü.¹⁰³

On beşincisi, Mısır Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı Tarık El-Molla'nın, 14 Şubat Salı günü ulusal ve uluslararası şirketlerle Batı Çölü ve Kuzey Sina açıklarındaki dört bölgede petrol ve gaz aramak ve üretmek için minimum 40 milyon dolarlık yatırım ve 11 yeni sondaj kuyusuna yönelik beş anlaşma imzalamasıdır. Anlaşmalar, Mısır Ulusal Petrol Arama ve Geliştirme Şirketi (ENPEDCO) ile Mısır Genel Petrol Şirketinin (EGPC) Batı Çölü'ndeki Ras Qattara'nın güneyinde arama yapmasına yönelik bir anlaşmayı içermektedir.¹⁰⁴

On altıncısı, Mısır Başbakanı Mustafa Madbouly'nin, Mısır'da faaliyet gösteren veya ülkede yeni yatırımlar başlatmayı planlayan Türk şirketlerinin 14 temsilcisinden oluşan bir heyet ile Kahire'yle Ankara arasındaki ilişkilerin son dönemde çözülme yoluna girmesiyle birlikte on yıl sonra ilk kez bir toplantıda bir araya gelmesidir. Başbakan Madbouly, "Görüşmenin mesajı açık ve önemli çünkü Mısır ile Türkiye arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin önemini vurgulamaya yönelik bir adım" dedi.¹⁰⁵

• Güvenlik

Kuzey Afrika'daki güvenlik gelişmeleri incelendiğinde bu hafta beş temel konu ön plana çıkmaktadır.

Birincisi Mavi Nil eyaletinin başkenti Ed Damazin'de kalan yerinden edilmiş insanların, ciddi gıda güvensizliği yaşadıkları ve bu durumun onları, evlerini terk etmelerine neden olan zayıf güvenlik durumuna rağmen köylerine dönmesine neden olduğu belirtildi. Bir aktivist olan Salah Ed Dalil'in yaptığı bir açıklamada, şehirdeki yerinden edilmiş insanların yemek ve yaşam koşullarının "trajik" durumda olduğunu söyledi aktarıldı. Dalil, Mavi Nil hükûmetine yaptığı çağrıda "geri dönenlere güvenlik yardımı sağlanmasını" söyleyerek çağrıda bulunduğu ve Sudan İnsani Yardım Komisyonu'nu (Sudan Humanitarian Aid Commission - HAC) bölgeye, en çok ihtiyaç duyulan konularda yardım sağlanması için yardım kuruluşlarını yön-

102 <https://english.ahram.org.eg/News/487985.aspx>

103 <https://english.ahram.org.eg/News/488013.aspx>

104 <https://www.egypttoday.com/Article/3/122540/Egypt-signs-5-agreements-to-search-for-oil-gas-with>

105 <https://english.ahram.org.eg/News/488204.aspx>

lendirmeye çağırıldığı aktarıldı. 2022 yılının Temmuz ve Eylül aylarında Mavi Nil bölgesinin kuzeyinde topluluklar arasında yaşanan şiddet olaylarından dolayı 66 bin kişinin yerinden edildiği kaydedildi.¹⁰⁶

İkincisi, 12 Şubat Pazar günü Batı Darfur'un Kereirik bölgesindeki askeri üsse düzenlenen saldırıda Darfur Ortak Güvenlik Kuvvetlerine bağlı iki askerin öldüğü, üç askerin de yaralandığı bildirildi. Radio Dabanga'ya konuşan Kereirik'in ferisatı (yerel yönetim lideri) Cemalettin Muhammed, Gerdeney bölgesinde konuşlanmış Darfur Sivilleri Koruma Güvenlik Güçleri'nin kimliği belirsiz motosikletli kişiler tarafından saldırıya uğradıklarını, açılan ateş sonucunda da üç askerin yaralandığı, iki askerin de hayatını kaybettiğini bildirdi. Bir yerel yönetim lideri, düzenlenen saldırının bölgede yeni çatışmaları tetikleyebileceği konusunda uyarıda bulunduğu aktarıldı. Bölgede yaşanan güvenlik problemleriyle mücadele edebilmek için son zamanlarda Darfur'da bir dizi müşterek kuvvet konuşlandırıldığı, söz konusu ortak kuvvetlerin Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF), Hızlı Destek Güçleri ve eski isyancı savaşçılar ile polislerden oluştuğu belirtildi.¹⁰⁷

Üçüncüsü, Birleşmiş Milletlerin çarşamba günü yaptığı açıklamaya göre, Libya açıklarında bir gemi kazasında pek çok göçmenin öldüğüne inanıldığını ve aralarından şimdiye kadar sadece yedisinin hayatta kalmayı başarabildiği aktarıldı. BM Uluslararası Göç Örgütü, 14 Şubat Salı günü Libya kıyılarında meydana gelen kaza sonrası en az 73 göçmenin kaybolduğu ve öldüklerinin varsayıldığını söyledi. 80 kişiyi taşıyan teknenin başkent Trablus'un yaklaşık 75 kilometre doğusunda yer alan Kasr el-Ahyar'dan Avrupa'ya varmak üzere yola çıktığı belirtildi. Kazadan kurtulan yedi kişinin zor koşullarla Libya kıyılarına ulaşmayı başardıkları ve hastaneye kaldırıldıkları aktarıldı.¹⁰⁸

Dördüncüsü, Sudan'ın Batı Darfur eyaletinde bulunan Kerenik bölgesinde bir güvenlik devriyesinin silahlı kişilerce pusuya düşürülmesi sonucu iki Sudan askerinin öldüğü, üç kişinin de yaralandığı belirtildi. Kerenik'in köylerinde asayişle görevli askeri gücün, motosikletli bir grup tarafından pusuya düşürülmesi sonucu iki askerin öldüğü, üç askerin de yaralandığı, saldırganların daha sonra Orta Darfur eyaleti sınırlarına doğru kaçtıkları bildirildi. Nisan 2022'de Kerenik'te Arap Fur ve Masalit grupları arasında çıkan çatışmalarda 201 kişi hayatını kaybetmişti. Bölgedeki şiddeti sona erdirmek için hükümet tarafından bölgede alınan önlemlere rağmen, Kerenik sakinlerinin geçen ay, ticari konvoyları yağmalayan ve sivillere saldırıdan silahlı çetelerin saldırılarını bildirdikleri aktarıldı. Devam eden saldırılar nedeniyle eyalet hükümetinin şiddeti sona erdirmek için ordudan, Hızlı Destek Kuvvetleri'nden (RSF) ve Merkez Yedek Polislerinden oluşan ortak bir gücü bölgeye konuşlandırdığı söylendi.¹⁰⁹

106 <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/blue-nile-food-insecure-displaced-return-to-villages-despite-poor-security>

107 <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/killing-of-two-darfur-joint-security-forces-members-sparks-further-concerns-over-regional-stability>

108 https://www.voafrika.com/a/many-drowned-migrants-off-libya/6963838.html?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter

109 <https://sudantribune.com/article270851/>

Beşincisi, Libya'daki paralı asker faaliyetlerinden elde edilen gelirin azalmasının ardından, imza sahibi olan ve olmayan Darfur gruplarının çabalarını Cebel Marra'da altın madenciliği ve diğer ticari ve suç faaliyetlerine yönelmelerine yol açtığı bildirildi. Darfur'a silah ambargosu ve bazı savaş araçları ve ordu komutanlarına yönelik bireysel yaptırımlarla ilgili 1591 sayılı karar kapsamında Darfur uzmanlarından oluşan panel, 7 Şubat'ta son raporunu yayımladı. Yayımlanan raporda, büyük ölçüde 2003 yılında Sudan ordusuna karşı ayaklanan Darfur silahlı gruplarının suç ve ticari faaliyetlerini ele aldıkları ifade edildi. Sudan Tribune tarafından raporun içeriği hakkında aktarılan bilgilerde, Abdel Vahid el-Nur (SLM/AW) liderliğindeki Sudan Kurtuluş Hareketi'nin Libya'daki en büyük güç olduğu belirtilmiştir. Libya'daki savaş zamanı, bir milyon doların üzerinde para alan paralı askerlerin, Ulusal Birlik Hükûmeti'nin kurulmasından sonra Libya'daki rakip gruplar arasındaki çatışmaların sona ermesiyle birlikte, küçük meblağlar almaya başladıkları belirtilmiştir. Rapora göre düşen bu gelirlere rağmen SLM/AW'nin, güneydoğu Darfur'da kontrolü altındaki bölgelerde altın madenciliği ile finans sağlamaya devam eden tek grup olduğu ifade edilmiştir. Grubun, altınları Güney Sudan üzerinden satmak için kendi ağını kurduğu söylenmiştir. Panelde, Nyala'daki Fur (Arap) topluluğu aracılığıyla iş ilişkisi olduğundan; isyancı grupla işbirliği yapan önde gelen bir altın sınıflandırıcısı olan Ahmed Saleh'in Şubat 2022'de bir suikasta kurban gittiğinden; grubun yerel Dinka (Güney Sudan'ın en büyük üç kabilesinden biri) seçkinleriyle işbirliği içinde tarım ve nakliye şirketlerine yatırım yaptığından ve grubun ayrıca susam yetiştiriciliği ve susam yağı üreticiliği yaptığından, bunu da ek gelir kaynağı olarak kullandığından bahsedildi.¹¹⁰

110 <https://sudantribune.com/article271011/>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(13-19 ŞUBAT 2023)

• Belirsiz Gelecek

Oryantalist Ivan Bocharov, depremin Suriye'deki insani krizi nasıl şiddetlendirdiğini "İzvestiya" gazetesine değerlendirdi. Gazetenin 14 Şubat sayısında yayımlanan "[Belirsiz Gelecek](#)" başlıklı yazıya göre, doğal afetin sonuçları, Suriye'deki insani sorunları şiddetlendirecektir: "Depremler yeni bir yerel göç krizi dalgasına yol açtı. Yaklaşık 300.000 Suriyeli evlerini terk etti. Birçoğu sadece ülkelerinin daha güvenli bölgelerine değil, aynı zamanda komşu devletlere de taşındı." Uzman, felaketin gerek Türkiye gerekse Suriye ekonomisi için ek sorunlar oluşturacağını göz ardı etmedi. Analist depremin zararları bağlamında Suriye'deki durumu şu şekilde yorumladı: "İnsani kriz kış nedeniyle ağırlaşıyor, ülkede elektrik ve akaryakıt fiyatları şimdiden arttı. Durumla ilgili bazı devlet kurumları çalışmalarını askıya almaya bile mecbur kaldı. Ülkedeki duruma geçen yıl meydana gelen kolera salgınını da eklersek zaten kırılgan olan sağlık sistemi üzerinde ek bir yük oluştuğu söylenebilir. Aynı zamanda, su ve elektrik temini ile ilgili sorunlar da dâhil olmak üzere diğer zorluklar da geçerliliğini koruyor." Suriye'ye yapılan sınır ötesi tedarik mekanizmasına da değinen uzman, Rusya'nın bu konuda tutumuna dikkat çekmiştir: "Moskova'ya göre söz konusu mekanizma, Suriye'nin egemenliğini ihlal ediyor ve Suriye hükûmetini baypas ederek insani yardımın ulaştırılmasını sağlıyor. Ancak bununla birlikte, söz konusu mekanizma, kuzeybatı bölgelerine yiyecek ve ilaç sağlamak için kullanılıyor." Bu nedenle, insani yardımın sağlanması için söz konusu mekanizmanın genişletilmesine ilişkin diyalogun devam etmesi, temkinli bir iyimserlik için zemin oluşturmaktadır." _

• Rusya, İran ve Çin ABD'ye Karşı Nasıl Dost Olabilir?

Moskova-Pekin-Tahran ekseninin ABD karşıtı ittifaka dönüşebilme ihtimali Rusya basınında geniş yer buldu. "Vzglyad" gazetesinin 15 Şubat sayısında yayımlanan "[Rusya, İran ve Çin ABD'ye Karşı Nasıl Dost Olabilir?](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre, bu konunun tartışılması, İran Cumhurbaşkanı'nın Çin'e yaptığı ziyareti bağlamında alevlendi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) uzmanı Elena Suponina'ya göre, söz konusu ziyaret, Çin ile ABD arasındaki kötüleşen ilişkilerin ve ABD ile İran arasında uzun süredir devam eden kötü ilişkilerin arka planında özellikle dikkate değerdir: "Çin ve İran'ı birleştiren unsur uluslararası arenada dünyanın vedalaştığı ABD hegemonyasının kabul edilemez olmasıdır. Her iki ülke Washington'ın yaptırım baskısını siyasi ve ekonomik bir silah olarak kullanmasına karşı çıkıyor. Bu nedenle, Mart 2021'de Tahran'da imzalanan uzun vadeli İran-Çin anlaşmasının da gösterdiği gibi, Tahran ve Pekin iş birliği kapsamlıdır." Uzman ayrıca, Rusya, İran ve Çin'in sadece birbirleriyle değil, aynı zamanda birbirlerinin

rakipleriyle de aktif iş birliği içinde oldukları görüşünü savundu: “Çin, İran’a açıkça düşman olan devletlerle de ilişkileri geliştiriyor. Öyle ki Aralık 2022’de Şi Cinping Suudi Arabistan’ı ziyaret etti. Ve Çin’in ticaret cirosunu İran ve Suudi Arabistan ile karşılaştıracak olursak ikincisi ile neredeyse beş kat daha fazla olduğu söylenebilir. Çünkü daha fazla yatırım fırsatı olan Suudilerin hem de daha az yaptırım engeli vardır.” Suponina’ya göre, bir ittifak veya bir tür tam teşekküllü birlik oluşturmak söz konusu değildir: “Eylül 2022’de İran’ın, ŞİÖ üyeliğini resmîleştirdi. Taraflar, Washington’ın tepkisine rağmen ilişkileri geliştiriyor ve bu muhtemelen şimdilik yeterli.”

Yazıda Ankara’nın uzun zamandır Tahran ve Moskova ile ilişkiler kurmaya, kendi Batı dışı dış politika rotasını oluşturmaya çalıştığına ancak yıkıcı bir depremin ardından Türkiye’nin önceliklerinin değişebileceği olasılığına değinildi. Nitekim, tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakın ve Sovyet Sonrası Doğu Bölümü Başkanı Vladimir Avatkov’un öngörülerine göre Ankara, ekonomik durumun restorasyonu ve normalleştirilmesi konularıyla meşgul olacak: “Temel düşünceler iç meselelerle ilgilidir. Bu nedenle Türkiye, ülkenin yeniden inşasına yardımcı olabilecek Batı ile bağlarını güçlendirmeye daha fazla ilgi duyuyor. Gelinen noktada Türkiye, diğer ortakların birbirleriyle etkileşimlerine karşı dikkatli olacaktır.” Analiste göre Türkiye, geleceğin Avrasya dünyasının Batısı hâline gelmektedir: “Bu nedenle Ankara’nın, doğu hatlarına entegre olma girişimlerinde Batı’nın konumunu hesaba katmak zorunda kalacağı muhtemeldir.”

• Umman, Kiev ve Tahran’a Bir İletişim Hattı Sağladı

Ukrayna’nın bu yıl Umman’da büyükelçilik açma niyeti Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. “Nezavismaya” gazetesinin 16 Şubat sayısında yayımlanan [“Umman, Kiev ve Tahran’a Bir İletişim Hattı Sağladı”](#) başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber “Ukrayna, saltanatın aracılığına güveniyor” ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, bu günlerde Umman’da, Kiev ile Tahran arasında Ukrayna savaşı bağlamında ortaya çıkan görüş ayrılıklarını gidermek için müzakerelerin yapıldığı bilgisi yayıldı: “Görüşme, anlaşmaya yol açmasa da ancak önemli bir olay olarak yorumlandı.”

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsünde (IME-MO) kıdemli araştırmacı Andrey Yashlavsky, Umman’ın son yıllarda zor ilişkiler içinde olan ülkeler arasındaki müzakereler konusunda sağlam bir platform olarak algılandığını belirtti: “Söz konusu platform Basra Körfezi kıyısında bulunan ülkeler dâhil daha geniş bir bağlamda Ortadoğu’yu içerir. 1970’lerde reformcu Sultan Kabus bin Said’in çabalarıyla Umman, patlamaya hazır bir bölgede tarafsızlık politikasını sürdürmekle kalmayıp aynı zamanda bir arabulucu olarak da öne çıktı.” Uzman, İran-İrak Savaşı sırasında tarafların Maskatita ateşkes görüşmeleri yaptığını hatırlattı: “Bu bağlamda dikkat çeken unsur Umman’ın tamamen başarılı olup olmadığı değil, platformu sağlayabilmesidir. Akabinde İran ve İngiltere, İran ve Suudi Arabistan arasındaki diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi sürecinde arabulu-

culuk yaptı. Ayrıca Umman, Husiler ile Suudiler arasında Yemen’de bir anlaşmaya varılmasına ilişkin müzakerelerde de önemli bir rol oynadı.” Analiste göre, Umman, Arap oyuncular arasında İran ile en kaliteli bağlara sahip ülke konumuna gelmiştir: “Her halükârda, Tahran’a göre Maskat, müzakereler için en iyi bölgesel platformdur.”

• Deprem Barıştıracak: Suudi Arabistan ve Suriye İlişkilerini Normalleştiriyor

Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Kiril Semyonov, Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı’nın Suriye’ye olası bir ziyaretine ilişkin bilgiler zemininde Suudi Arabistan-Suriye normalleşme sürecinin gidişatını “News.ru” haber sitesine değerlendirdi. [“Deprem Barıştıracak: Suudi Arabistan ve Suriye İlişkilerini Normalleştiriyor”](#) başlıklı yazıya göre, Riyad, Suriyelilerin İran’a bağımlılığını azaltmak için Şam ile 2012’de kopan bağları yeniden inşa ediyor. Uzman, Hafız Esad döneminde, Şam’ın Tahran’a yakınlığına rağmen Suriye ve Suudi Arabistan’ın müttefik ilişkilerini nasıl sürdürdüğüne, Beşar Esad’ın Suudi Arabistan’ı bir müttefikten Suriye’nin düşmanına çevirerek bu dengeyi nasıl koruyamadığına ve aralarındaki normalleşme sürecinin bu aşamada ne kadar ileri gidebileceği konusunda incelemeler yapmıştır. Analiste göre, Suudi Dışişleri Bakanı Prens Faysal bin Ferhan’ın yakında Şam’ı ziyaret etme haberleri, Riyad ile Şam arasında devam eden gerilim konusunda olumlu bir değişiklik olduğunu gösteriyor: “Nitekim 2012’de Suriye ile diplomatik ilişkilerini kesen Suudi Arabistan, kuzeybatı Suriye’de çok sayıda can kaybına neden olan son depremi, Şam ile ilişkileri geliştirmek için bir bahane olarak kullanılacak gibi görünüyor. Faysal bin Ferhan’ın beklenen Şam ziyareti bozulan ilişkilerin restorasyonunda bir sonraki adım olabilir.” Yazıda Lübnan’da yayımlanan “Cumhuriyet” gazetesine dayanan analist, “Riyad ile Beşar Esad rejimi arasındaki diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi yakın geleceğin meselesidir” yorumunu yaptı: “Aynı zamanda, bazı Arapça yayınlar, Memluk’ün Riyad ziyareti sırasında Veliht Prens Muhammed bin Salman ile görüşme olasılığını da göz ardı etmedi.” Şam ve Tahran yakınlaşmasına da değinen uzman, “muhtemelen ABD’nin 2003’te Irak’ı işgal etmesinin ardından Suriye’ye olası müdahale korkusu Beşar Esad’ı, İranın kollarına itti” ifadelerini kullandı: “Ayrıca babasının yakın çevresi olan ‘eski muhafızlar’ın yanı sıra Tahran ile Riyad arasında Şam’ın çıkarlarını dengeleyen kişilerden de kurtularak yerlerine İranlı lobicileri getirdi. Bu nedenle de 2011’de Suriye’de hükûmet karşıtı protestolar patlak verdiğinde Suudi Arabistan isyancılara yardıma koşan ilk ülkelerden biri oldu.” Aynı zamanda analist, Türkiye veya Katar’ın aksine, Riyad’ın Suriye’deki iç savaşları önlemek için arabuluculuk girişiminde değil, muhalefet destekleme girişiminde bulunduğunu belirtti: “Tüm bunların yanı sıra Suudiler, Suriye muhalefetinden olan eski Suudi ortaklarını himayesi altına alan Türkiye’ye karşı rekabeti kaybetti.” Semyonov, Suriye-Suudi Arabistan ilişkileri konusunda öngörülerini şu şekilde özetledi: “Tüm bunları göz önünde bulundurarak Riyad ve Şam’ın sıfırdan ilişki kurmaya başlama şansı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda, İran’ın Suriye ve Lübnan’daki etkisi Suudi Arabistan için temel bir sorun olmaya devam ediyor. Suriye rejimi İran yanlısı bir politika yerine daha Arap yanlısı bir politika izleme isteğini göstermedikçe Suriye ile Suudi Arabistan arasındaki normalleşmenin yeterince ileri gitmesi pek olası değildir.”